

Birinci Bölüm GEZİ SÖZLEŞMELERİ

I. GİRİŞ

Medeniyetin gelişmesiyle birlikte toplumların refah düzeyi de artmakta, insanlar çaba harcamadan, bir organizasyon yardımı ile tatillerini geçirmek istemektedirler. Bu şekilde turizm kavramı ortaya çıkmış ve gittikçe önemini artıran ve yaygınlaşan bir sektör olmuştur. Turizm faaliyetleri kapsamında, gezileri amaçlayan işlemler için günümüzde farklı sözleşmeler yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmanın konusunu turizm faaliyetleri sırasında yapılan gezi aracılığı sözleşmesi ile gezi düzenleme sözleşmesi oluşturmaktadır. Doktrinde, gezi aracılığı sözleşmesi ve gezi düzenleme sözleşmesinden bahsedilmekle birlikte, gezi aracılığı sözleşmesi değil, gezi düzenleme sözleşmesi teknik anlamda gezi sözleşmesi olarak kabul edilmiştir¹. İnsanların kişisel olarak kendi gezilerini organize etmeleri ve bu şekilde yaptıkları tek tek sözleşmeler konumuz dışında kalmaktadır. Ancak teknik anlamda gezi sözleşmesi olarak kabul edilmese de gezi aracılığı sözleşmesini de üçlü borç ilişkisi açısından değerlendirmeye tabi tutacağız.

Türk Hukukunda gezi sözleşmesi ile ilgili olarak özel bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak gezi sözleşmelerini doğrudan düzenlemese de etkileyen, “Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu” vardır². Biz bu çalışmada öncelikle gezi düzenleme sözleşmesinin niteliği ve taraflarını ortaya koyduktan sonra, bu sözleşmelerde üçlü borç ilişkisi durumunun olup olmadığını inceleyeceğiz. Aynı şekilde gezi aracılığı sözleşmesini de üçlü borç ilişkisi bakımından ele alacağız.

II. GENEL OLARAK GEZİ SÖZLEŞMELERİ

A. Gezi Düzenleme Sözleşmesi

Borçlar Kanunu’nda hakkında özel bir düzenleme olmayan gezi düzenleme sözleşmesi doktrinde tanımlanmıştır. Hatemi, “Gezi düzenleme sözleşmesi, barınak sağlama(tam veya yarım pansiyon)(kahvaltı ve bir öğün veya iki öğün) yemek, bazı ziyaretler ve gezintiler, gösteriler, uçakla gidilen ülke içinde otobüsle başka kentlere gidiş vs. gibi edimler içeren ve bunlar için geziye(seyahat) katılanlardan götürü bir bedel alınan sözleşmelerdir³.” Oktay ise gezi düzenleme sözleşmesini şöyle tanımlamaktadır: “Gezi düzenleme sözleşmesi ile bir kişi, kendi adına bir başkasına global fiyat karşılığında taşıma, konaklama ve yolculuğu bağlı diğer hizmetlerden birleştirilmiş bir bütünü yerine getirmeyi üstlenir⁴. Yani gezi düzenleme sözleşmesi; hizmet talebinde bulunan tüketicinin toptan bir fiyat karşılığında seyahat düzenleyiciden taşıma, konaklama ve yolculukla ilgili diğer hizmetleri talep ettiği sözleşmelerdir⁵. “1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu’nun 1’nci maddesinde seyahat acentaları tanımlanırken, gezi düzenleme sözleşmesinin konusuna da değinilmiştir: “Seyahat acentaları kar amacıyla turistlere ulaştırma, konaklama, gezi spor

¹ Oktay, S.: Gezi Sözleşmesi, İstanbul 1997,6, 7-13.

² 1618 sayılı Kanun (RG. 14320, 28.09.1972).

³ Hatemi,H./ Serozan,R./Arpacı,A.: Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1982, 513.

⁴ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 7-8.

⁵ “Turistik gezi sözleşmesi, yolcunun bir götürü ücret ödeme edimi karşılığında seyahat acentasının taşıma, barındırma, yedirip içirme ve gezdirme gibi turistik bir eser(istisna) sözleşmesidir.” Serozan,R.: “Turistik Gezi Sözleşmeleri”, Yargı Dergisi, 1980, S.49,s.21.

ve eğlence imkanları sağlayan onlara turizmle ilgili bilgiler veren bu konuya ilişkin tüm hizmetleri gören ve turizm ekonomisine ve genellikle ödemeler dengesine katkıda bulunan ticari kuruluşlardır”.

Buna göre gezi düzenleme sözleşmesinin unsurlarını şu şekilde sayabiliriz:

1. Gezi düzenleme sözleşmesi, değişik gezi hizmetlerinin bir paket olarak sunulduğu bir sözleşmedir. Gezi düzenleyen bütün gezi hizmetlerini vermek zorunda olmamakla birlikte gezi programında birden fazla gezi hizmeti vermelidir.

2. Gezi düzenleme sözleşmesinde, önceden organize edilmiş olan bir gezi vardır. Mutlaka önceden organize edilmiş olmasa da, potansiyel olarak hazırlıkların olduğu, her zaman gezi organizasyonunun yapılabilir olması yeterlidir⁶.

3. Gezi düzenleme sözleşmesinde kararlaştırılan hizmetler, bizzat geziyi düzenleyen tarafından yerine getirilebileceği gibi, gezi düzenleyenden bağımsız çalışanlar tarafından da gerçekleştirilebilir⁷.

B. Gezi Aracılığı Sözleşmesi

Gezi aracılığı sözleşmesinde; geziye katılana karşı bir gezi düzenleme sözleşmesi yapmak veya sadece turizm hizmetlerinden birisini sağlamak yükümlülüğü altına girilmektedir⁸. Yani burada bir paket halinde gezi hizmetini sunmak söz konusu değildir. Gezi hizmetlerinden yalnız birinin sağlanması taahhüt edilebileceği gibi, gezi hizmetini bulmak yükümlülüğü altına girmek suretiyle de gezi aracılığı sözleşmesi yapılabilir. Gezi aracılığı sözleşmesinde bir hizmete dair garanti verilmemekte, hizmeti sağlayacak kişi ile geziye katılan arasında sözleşmenin yapılması için aracılık söz konusu olmaktadır⁹.

III. SÖZLEŞMELERİN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Gezi Aracılığı Sözleşmesi

Gezi aracılığı sözleşmesi; hizmeti sağlayacak kişi ile müşteri arasına girerek bir gezi düzenleme sözleşmesi yapma ya da turizm hizmetlerinden birini sağlama üzere yükümlülük altına girilen sözleşmedir. Burada bir sonuç sağlama sözü verilmediği gibi, hizmetin olacağına dair bir garanti de verilmemektedir. Bu sözleşmede aracının yükümlülüğü özen, dikkat ve sadakatle davranarak istenilen turizm hizmetine aracılık yapmaktır. Geziye katılmak isteyen, aracıya temsil yetkisi vererek içeriği önceden belli ya da genel olarak işaret edilmiş hizmeti yapacak kişilerle bir sözleşme kurulmasını istemektedir. Aracılık yapan seyahat bürosu ücretini, geziye katılan adına sözleşme yapacağı hizmeti verecek olan kuruluştan alır¹⁰.

Gezi aracılığı sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında farklı görüşler mevcuttur. Gezi aracılığı sözleşmesinin tellallık sözleşmesi¹¹ olduğunu ileri sürenler olduğu gibi¹²; vekalet

⁶ Oktay, Gezi Sözleşmesi,11.

⁷ Gezi düzenleme sözleşmesinin konusu ve kapsamı hakkında bkz. (BGH, Urt. V.29.6.1995-VII ZR 201/94(Kiel) bkz. NJW (1995) Heft 40, 2629.

⁸ Oktay, Gezi Sözleşmesi,12.

⁹ Oktay, Gezi Sözleşmesi,11.

¹⁰ Oktay, Gezi Sözleşmesi,12.

¹¹ Tellallık sözleşmesi, Borçlar Kanunu'nun 404/I hükmünde “Tellallık öyle bir akittir ki onunla tellal ücret mukabilinde bir akdin yapılması imkanını hazırlamaya veya akdin icrasına tavassut etmeye memur edilir” şeklinde tanımlanmıştır. Ticaret işleri tellallığı ise TTK m. 100-115 hükümlerinde düzenlenmiştir. Buna göre;

sözleşmesi olduğunu ileri sürenler de bulunmaktadır¹³. Esasen gezi aracılığı sözleşmesinde iki ayrı sözleşme yer almaktadır: İlki, müşteri ile turizm acentesi arasındaki vekalet sözleşmesidir. İkinci olarak ise, verilen vekalet çerçevesinde hizmeti yapacak kişi, kuruluş ya da gezi düzenleyen ile turizm acentesinin yapmış olduğu sözleşme söz konusudur. O halde gezi aracılığı sözleşmesinin vekalet sözleşmesi olduğunu kabul etmek yanlış olmayacaktır. Gezi aracısı geziye katılıandan aldığı vekalet doğrultusunda, bir sözleşme yapmaktadır. Bu nedenle de gezi aracısı, sadece özenli ve dikkatli davranmaması nedeniyle verdiği zarar nedeni ile sorumlu olacaktır(BK m.390)¹⁴. Doktrinde, gezi aracılığı sözleşmesinin vekalet hükümlerine tabi olduğu kabul edildiğinden, teknik anlamda tipik bir gezi sözleşmesi olarak ele alınmamıştır¹⁵. Bununla birlikte gezi faaliyetleri için yapılan bir sözleşme olduğundan, çalışmamızda gezi aracılığı sözleşmesini de üçlü borç ilişkileri bakımından inceleyeceğiz.

B. Gezi Düzenleme Sözleşmesi

Gezi düzenleme sözleşmesi Borçlar Hukukunda düzenlenmediği gibi başka bir özel kanunda da düzenlenmemiştir¹⁶. Hakkında kanuni düzenleme olmamasına rağmen yaygın bir şekilde uygulanan gezi sözleşmesini isimsiz bir sözleşme olarak nitelendirebiliriz¹⁷. Bu sözleşmeye uygulanacak hukuki kuralların tespit edilebilmesi için benzer sözleşmelerle kıyaslanması yararlı olacaktır.

1. Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması

a. Vekalet Sözleşmesi İle Karşılaştırılması

Gezi düzenleme sözleşmesinde, gezinin öngörüldüğü şekilde gerçekleşeceği garanti edilmemekte; gezi düzenleyen söz verdiği hizmetleri vereceğini garanti etmektedir. Yani burada gezi düzenleyenin söz verdiği sonucun gerçekleşmesini sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır¹⁸. Bu durum gezi düzenleme sözleşmesinin vekalet sözleşmesinden farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü vekalet sözleşmesinde işini özen ve dikkatli görme

“Taraflardan hiçbirine ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem yahut acenta gibi bir sıfatla daimi surette bağlı olmaksızın, ücret karşılığında ticari işlere müteallik mukavelelerin akdi hususunda taraflar arasında aracılık yapmayı meslek edinen kimseye tellal denir”. BK m. 404/II’deki düzenlemeye göre, “tellallık hakkında umumi surette vekalet hükümleri caridir”.

¹² Oktay, Gezi Sözleşmesi, 12-13.

¹³ Bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi, 12 dpn.44’te anılan yazarlar.

¹⁴ Gezi aracısı vekalet hükümlerine göre sorumlu olmasına rağmen; gezi aracısı, müşteri karşısında dış görünüş itibarıyla böyle bir rezervasyon bürosunun turistik geziyi kendi sorumluluğu altında düzenlediği ve gezi edimlerini bizzat üstlendiği izlenimini yaratıyorsa, müşterinin bu hukuki dış görünüme güveni korunacaktır. Yani gezi aracısı artık aracı olmaktan çıkacak, gezi sözleşmesini yapan sayılacak ve bu şekilde sorumlu tutulacaktır. Serozan , Turistik Sözleşme 21.

¹⁵ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 6.

¹⁶ Bu sözleşme ile ilgili olarak 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu vardır(RG. 14320, 28.09.1972)

¹⁷ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 38.

¹⁸ Bu konuda bir Alman Federal Mahkemesinin bir karar için(BGH, Urt. V.29.6.1995-VII ZR 201/94(Kiel) bkz. NJW (1995) Heft 40, 2629.

borcu bulunmakta, aynı zamanda söz verilen sonucun gerçekleştirilmesini sağlama borcu bulunmamaktadır.

Gezi düzenleme sözleşmesinde bir ücret talep edilmektedir. Bu ücret, verilen hizmetlerin tek tek bedeli olarak değil, tüm gezinin bedeli olarak talep edilmektedir. Vekalet sözleşmesi ise ücret olmaksızın da yapılabilecek bir sözleşmedir(BK m.386/son)¹⁹.

Gezi düzenleme sözleşmesinde, vekalet sözleşmesinde²⁰ olduğu gibi bir talimat verme ve güven ilişkisi yoktur. Vekalet sözleşmesinde vekilin özenli olarak işi yapması halinde sonuç alamasa da sorumlu olmazken, gezi düzenleme sözleşmesinde gezi düzenleyen mutlaka geziyi söz verdiği şekilde gerçekleştirmek zorundadır. Ayrıca vekalet sözleşmesinde kişisel karakteri söz konusu iken gezi düzenleme sözleşmesinde böyle değildir.

Sona erme bakımından da gezi düzenleme sözleşmesi vekalet sözleşmesinden farklıdır. Vekalet veren her zaman için aralarındaki ilişkiyi sona erdirebilirken²¹, geziye katılanın her zaman böyle bir hakkı yoktur²². Bu sayılan hususlar nedeniyle gezi düzenleme sözleşmesini vekalet sözleşmesi olarak nitelendiremeyiz.

b. Hizmet Sözleşmesi İle Karşılaştırılması

Gezi düzenleme sözleşmesinin hizmet sözleşmesi olarak kabul edilemeyeceği açıktır. Çünkü gezi düzenleme sözleşmesinde, hizmet sözleşmesinde bulunan hizmet görenle istihdam eden arasındaki bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Öte yandan gezi düzenleme sözleşmesi de hizmet sözleşmesi gibi sürekli borç ilişkisi²³ doğuran bir sözleşme ise de gezi düzenleme sözleşmesi daha kısa ve ücret ödeme borcu periyodik olarak doğmayıp, bir kerede tüm hizmetler için doğmaktadır.²⁴ Bu nedenle gezi düzenleme sözleşmesi hizmet sözleşmesi de değildir.

c. Eser Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Eser sözleşmesinde bir sonucun elde edilmesi söz konusu olup, sözleşmede söz verilen şey hizmet değil eserin imali sonucudur. Gezi düzenleme sözleşmesinde de bir sonucun elde edilmesi söz konusu olmakla birlikte, gezi sözleşmesinin ifasına başladıktan sonra gezi düzenleyenin kusuru olmaksızın gezinin tamamlanması mümkün olmazsa, o ana kadar yaptığı hizmetlerle orantılı olarak bir miktar ücret alması hakkaniyete uygun olacaktır²⁵. Bunun yanında gezi sözleşmesi başarılı sonuç almaya müsait olmakla birlikte, sonuç yerine getirilen hizmetten bağımsız olmakla birlikte ortaya çıkmamaktadır.

¹⁹ Bu özelliği dolayısıyla vekalet sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.Hatemi/Serozan/Arpacı, 391-392.

²⁰ BK m.390.

²¹ Aral, F.: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, B.2, Ankara 1999,432vd.

²² Oktay, Gezi Sözleşmesi,40.

²³ Oğuzman,K./Öz,T.: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, İstanbul 1998, 9-10. ; Sürekli borç ilişkisi ve sözleşme süresi kavramı için bkz. Oktay,S.: “Uzun Süreli Sözleşmelerin Geçerliliği ve Sona Erme Düzeni” İHFM,C.LV,S.3, 1997, 210vd.

²⁴ Oktay, Gezi Sözleşmesi,47.

²⁵ Oktay, Gezi Sözleşmesi,44.

Eser sözleşmesinin kanundaki düzenleniş biçimi(BK m.357,359-363) maddi anlamda somutlaşmış şeyleri düzenlediği izlenimini vermektedir²⁶. Yani eser sözleşmesindeki eserin somut bir görünümde olması ve cisimlendirilebilmesi gerekir²⁷. Eser sözleşmesindeki maddi ve kalıcı bir sonuç nedeniyle ortaya çıkan muayene, tamir, malzeme sağlanması gibi hükümler gezi düzenleme sözleşmesine doğrudan uygulanamamaktadır. Çünkü gezi düzenleme sözleşmesinde önceden malzeme vermek söz konusu olmadığı gibi, ifanın kontrol edilerek ifa edilmeyen kısmın ya da kötü ifanın telafisinin istenmesi de söz konusu değildir. Gezi, zamanında yerine getirilmemesinin telafisi mümkün olmayan paket halindeki bir hizmetler bütünüdür²⁸.

Gezi düzenleme sözleşmesi yukarıda da belirtildiği üzere sürekli borç ilişkisi karakterini haiz bir sözleşmedir. Alacaklı konumundaki geziye katılanın menfaati belli bir süreye yayılmış olup, hizmetler ifa sırasına uygun olarak ve bütünlük içinde yerine getirilmelidir. Eser sözleşmeleri ise kural olarak ani edimli sözleşmeler olup istisnaen sürekli borç ilişkisi karakteri gösterir²⁹.

2. Hukuki Niteliği

Gezi düzenleme sözleşmesi hakkında kanuni bir düzenleme olmadığını daha önce belirtmiştik. Gezi düzenleme sözleşmesi, kanunda düzenlenen sözleşmelerle benzer yönlerde sahip olsa da kanunda düzenlenmiş sözleşmelerin birine tamamen benzememektedir³⁰. Bu nedenle gezi düzenleme sözleşmesi isimsiz bir sözleşmedir. Ancak isimsiz sözleşmelerden hangisine girdiği konusunda da doktrinde bir görüş birliği yoktur. Gezi düzenleme sözleşmesinin karma bir sözleşme olduğunu³¹ savunanlar olduğu gibi, sui generis bir sözleşme olduğunu savunanlar da vardır³².

Doktrinde savunulan bir görüşe göre, gezi düzenleme sözleşmesi kanunda düzenlenmiş birden çok sözleşmenin bazı unsurlarının kanunun öngörmediği şekilde birleşmesinden oluşan karma bir sözleşmedir³³. Karma sözleşme görüşünü savunanlar da sözleşmenin niteliği hakkında tam bir görüş birliğine varmasalar da eser, vekalet, kira ve satım sözleşmelerinin birleşmesi sonucunda gezi düzenleme sözleşmesinin oluştuğunu ifade

²⁶ Alman hukukunda eser sözleşmesinin belirleyici ediminin maddi olmayan bir sonuç taahhüdü olabileceği de kabul edilmektedir. Hatemi/ Serozan/Arpacı, 348.

²⁷ Hatemi/ Serozan/Arpacı, 353 ; Aral, 332.

²⁸ Oktay, Gezi Sözleşmesi,43.

²⁹ Aral, 326-327.

³⁰ Alman hukukunda gezi düzenleme sözleşmesinin eser sözleşmesi olduğu savunulmuşsa da artık bu görüş terk edilmiştir. Oktay, Gezi Sözleşmesi, 48.

³¹ Bu görüş için bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi,49-50.

³² Bu görüşler için bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi, 51-52.

³³ Karma sözleşmeler için bkz. Kuntalp,E.: Karışık Muhtevalı Akit, Ankara 1971, 9vd. ; Tandoğan, H.: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C.1/1, B.5, Ankara 1985, 11-12 ; Aral, 52vd. ; Tekinay,S./Akman,S./Burcuoğlu,H./Altop,A.: Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş B.7, İstanbul 1993, 56 ; Serozan/Hatemi/Arpacı, 44vd. ; Hatemi,H.: Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1999,34vd.

etmektedirler³⁴. Gezi düzenleme sözleşmesinde taşıma, bakım, geceleme gibi birbirinden ayrı bir çok hizmet bir arada toplanmıştır. Burada sorun karma sözleşmeye hangi hukuk kuralının uygulanacağıdır. Bu konuda da farklı teoriler vardır³⁵. Serozan, turistik gezi sözleşmesinin kombine bir sözleşme olduğu ve amaca en elverişli kuralların eser sözleşmesine ilişkin hükümler arasında bulunabileceği görüşündedir³⁶. Ayrıca genel işlem şartlarının da gezi düzenleme sözleşmesine uygulanacağını ifade etmiştir³⁷. Öte yandan bu görüş doktrinde eleştiriye uğramıştır. Farklı sözleşme tiplerinden belli unsurlarının alınması ile oluşan bu karma sözleşmeye bir tek sözleşmenin hükümlerinin uygulanması, bütün açısından haklı olmayabilir³⁸. Bunun yanında bir karma sözleşme olan gezi düzenleme sözleşmesini, tek tek hizmetlerin sayısına bölmek de bunların farklı içeriklerinden dolayı hukuki sonuç farklılıklarına ve pratik olmayan sonuçlara neden olacaktır.

Doktrinde yer alan diğer bir görüş, gezi düzenleme sözleşmesini sui generis sözleşme olarak kabul etmektedir³⁹. Sui generis sözleşmeler, kısmen veya tamamen kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerinde bulunmayan unsurlardan meydana gelir⁴⁰. Bu görüş sahipleri gezi düzenleme sözleşmesine benzer sözleşme hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Bu doğrultuda elverdiği ölçüde vekalet ve eser sözleşmesi hükümlerinin uygulanabileceğini, ama niteliği itibariyle vekaletten çok eser sözleşmesinin uygulanmaya daha uygun olduğunu belirtmektedirler⁴¹. Doktrinde gezi düzenleme sözleşmesinin sürekli edimleri de içermesi nedeniyle, eser sözleşmesinin yanında, kira sözleşmesi hükümlerinin de uygulanabileceği savunulmuştur⁴². Hatemi de gezi düzenleme sözleşmesinde yalnızca vekalet ve eser sözleşmelerinin değil kira ve satış sözleşmesinin de unsurlarının bulunabileceği ifade etmektedir. Bu nedenle gezi düzenleme sözleşmesine hangi konuda ihtilaf çıkmışsa o edimin tabi olduğu sözleşme hükümlerinin, gezi düzenlemesi

³⁴“Turistik gezi sözleşmesinde taşıma, kira, satım, iş, vekalet, eser edimleri, konaklama(pansiyon, yatılı okul, hastane) sözleşmelerinde, yerine göre, kira satım, vedia, vekalet, eser edimleri, öğretim(kurs) sözleşmelerinde vekalet ile taksitle satım edimleri, mimarlık sözleşmesinde vekalet ve eser edimleri, kıymetli evrak deposunun tutulmasında da vedia ve vekalet edimleri toplu bir parasal edim(götürü bir ücret) karşılığında bir araya gelip kol kola girerler”. Serozan/Hatemi/Arpacı, 45 ; Bu konudaki farklı görüşler için bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi, 49-50.

³⁵ Birinci teori, değişik sözleşme edimlerinin toplu bir para ödeme edimi karşısında yan yana geldiği, kol kola girdiği “kombine sözleşme”dir. İkinci teori, değişik sözleşmelere özgü edimlerin yan yana değil de karşı karşıya geldiği “çift tipli karma sözleşmeler”dir. Üçüncü teoriye göre ise, değişik sözleşme edimlerinin birbirine eklenmesi söz konusu olduğu sözleşmelerdir. Serozan/Hatemi/Arpacı, 45-49 ; Karma sözleşmelere uygulanacak hükümler hakkında bkz. Aral, 56-58.

³⁶ Serozan/Hatemi/Arpacı, 45. ; Serozan, 25-26.

³⁷ Serozan, Turistik Sözleşme 25. ; Genel işlem koşulları hakkında bkz. Hatemi, 25-26. ; Bahtiyar, M.: Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicilerin Korunması, Yargıtay Dergisi, 1996, C.XII, S.1-2, 76vd.

³⁸ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 50.

³⁹ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 51.

⁴⁰ Sui generis sözleşmeler hakkında bkz. Tandoğan, 11 ; Serozan/Hatemi/Arpacı, 50-51 ; Aral, 52. ; Hatemi, 27vd.

⁴¹ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 51.

⁴² Bartl, H.: Zum Stand des Reiserecht, NJW 1983, 1093.

ilişkinin bütünü içinde değerlendirilerek uyumlu bir şekilde uygulanması gerektiği fikrini savunmaktadır⁴³.

Tüm bu tartışmalardan sonra gezi düzenleme sözleşmesinin niteliği hakkında ve uygulanacak hükümler hakkında Oktay iki çözüm önermektedir. Birinci görüş, gezi düzenleme sözleşmesini eser sözleşmesi ile vekalet sözleşmesinin oluşturduğu bir karma sözleşme olarak kabul etmektir⁴⁴. Bizim de katıldığımız diğer görüş ise gezi düzenleme sözleşmesini kanunun düzenlemediğini, sui generis bir sözleşme olarak kabul edilmesi gerektiğini savunan görüştür. Buna göre, kanunda düzenlenmiş olan sözleşme hükümleri doğrudan değil, ancak benzerliğin elverdiği oranda kıyas yolu ile uygulanacaktır⁴⁵.

IV. SÖZLEŞMELERİN TARAFLARI VE TARAFLARIN BORÇLARI

Turistik gezi sözleşmelerinde birinci tarafı geziye katılan oluştururken, bunun karşısında turistik gezi düzenlemesini ve sözleşmeyi bizzat yapan gezi düzenleyicisi ya da gezi aracılığı sözleşmesini yapan gezi aracı bulunur. Yani geziye katılan sözleşmenin bir tarafını teşkil etmektedir. Bunun karşısında bizzat gezi düzenleyen bulunabileceği gibi, gezi düzenleyenle geziye katılan adına sözleşme yapan aracı da bulunabilir. Şimdi bu kişilerin borçlarını ve haklarını inceleyelim.

A. Gezi Aracılığı Sözleşmesinde

Gezi aracılığı sözleşmesinde hizmeti sağlayacak olan kişi ile geziye katılan arasında giren aracı, bir sözleşme ilişkisi kurulmasını sağlamaktadır. Gezi aracılığı sözleşmesinin bir tarafında geziye katılan bulunurken, diğer tarafta gezi aracı bulunur. Burada aracı gezi hizmetini sağlama yükümlülüğünü bizzat üstlenmez⁴⁶. Aracı, gezi hizmetini yapacak kişiyi bulma konusunda yükümlülük altına girer.

Gezi aracılığı sözleşmesinde bir sonuç sağlama sözü verilmediği gibi, hizmete dair de bir garanti verilmez⁴⁷. Burada aracının borcu, özen, dikkat ve sadakatle davranarak istenilen gezi hizmetinin gerçekleşmesine aracılık etmektir.

B. Gezi Düzenleme Sözleşmesinde

Gezi düzenleme sözleşmesinin bir tarafında geziye katılan bulunurken, diğer tarafta geziyi düzenleyen yer alır. Tarafların borçları kanun hükümlerine ya da tarafların aralarındaki sözleşme hükümlerine göre belirlenebilecektir. Türk Hukukunda bir düzenleme olmadığından, sui generis bir sözleşme olan gezi düzenleme sözleşmesine kıyas yolu ile uygulanması düşünülen sözleşmelere göre tarafların borçları belirlenecektir. Tarafların borçları belirlenirken öncelikle iki tarafın iradeleri dikkate alınmalıdır. Eğer sözleşmeden açıkça tarafların borçları tespit edilemiyorsa, iyiniyet kurallarına göre şartların tümünün değerlendirilmesi ile tespit edilir. Buna göre kısaca tarafların borçlarının neler olduğuna değinelim.

⁴³ Hatemi/Ser ozan/Arpacı, 514.

⁴⁴ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 54 ve 49 dñn 203'te anılan yazar.

⁴⁵ Bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi, 54-55 ve dñn. 231'de anılan yazarlar.

⁴⁶ Ancak bazı hallerde gezi aracı tek bir gezi hizmetinin verilmesini de üstlenmesi mümkündür.

⁴⁷ Oktay, Gezi Sözleşmesi, 12.

1. Gezi Düzenleyenin Borçları

Gezi düzenleyen yazılı veya sözlü olarak vaadettiği özellikleri yerine getirerek geziyi tamamlamak ve geziye katılanın güvenliğine ilişkin gereken önlemleri almak borçlarını yerine getirmekle yükümlüdür⁴⁸. Buna göre gezi düzenleyenin borçlarını iki başlık altında toplayabiliriz.

1. Geziye düzenleyenin birinci borcu, turistik gezi çerçevesinde vaat ettiği hususları yerine getirmektir. Yani gezi düzenleyen gezinin öngörüldüğü şekilde geçmesi için üstlenmiş olduğu bütün yükümlülükleri yerine getirmelidir. Burada gezi düzenleyen geziye katılana bildirmiş olduğu hususların yerine getirileceğini garanti etmiştir. Bu yükümlülüğün içine hizmetlerin yerine getirilmesi için gereken bazı hazırlıkları yapmak ve verilen hizmetlerin koordinasyonunu sağlamak ta girer. Ayrıca gezi düzenleyen hizmet yükümlülerinin gereken hizmetleri yerine getirmelerini de sağlamalıdır⁴⁹.

2. Gezi düzenleyenin diğer bir borcu, geziye katılanın güvenliği ile ilgili gereken önlemleri almaktır.

Bunlar geziye katılanların esas borçlarıdır⁵⁰. Bunun yanında gezi düzenleyenin yan borçları da vardır⁵¹. Bunlar;

1. Gezi düzenleyenin gezi için gerekli bilgileri geziye katılana verme zorunluluğu,
2. Gezi düzenleyenin geziye katılanın bir başkası ile yer değiştirmesini kabul etmek zorunluluğudur⁵².

Gezi düzenleyen bu sayılan yükümlülükleri yerine getirmediği zaman sorumlu olacaktır.

2. Geziye Katılanın Borçları

Geziye katılanın esas borcu ücret ödeme ve gezi düzenleyene zarar vermeme borcu olup, başka bir borcu bulunmamaktadır. Ancak tali yüküm olarak sözleşmenin amacına uygun davranma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Geziye katılanın esas borcu, bu sözleşme nedeniyle kararlaştırılan gezi ücretini ödemektir. Buradaki ücret, gezi düzenleme sözleşmesinde kararlaştırılan bütün hizmetler için tespit edilen global bir ücrettir⁵³. Geziye katılanın diğer esas borcu, gezi düzenleyene zarar vermeme borcudur. Esasen bu borç gezi düzenleme sözleşmesine özgü bir yükümlülük değil, genel sözleşme ilişkilerinden doğan ve sözleşmenin karşı tarafını zarara uğratmama yükümlülüğünü içeren bir borçtur. Bu bağlamda geziye katılan, geziyi düzenleyene ve onun bağımsız temsilcilerine karşı doğrudan veya dolaylı zarar verecek şeyleri yapmaktan kaçınmalıdır. Ayrıca geziye katılan, diğer geziye katılanlara da zarar vermemekle yükümlüdür⁵⁴.

⁴⁸ Gezi düzenleyenin yükümleri ile ilgili olarak bkz. (BGH, Urt. V.29.6.1995-VII ZR 201/94(Kiel) bkz. NJW (1995) Heft 40, 2629-2630.

⁴⁹ Oktay, Gezi Sözleşmesi,66.

⁵⁰ Gezi düzenleyenin esas borçları için bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi,66vd.

⁵¹ Gezi düzenleyenin yan borçları için bkz. 100vd.

⁵²Oktay Gezi Sözleşmesi, 66.

⁵³ Oktay, Gezi Sözleşmesi,195.

⁵⁴ Oktay, Gezi Sözleşmesi,199-200.

Geziye katılan tali yüküm kapsamında sözleşmenin amacına ulaşması için kendisi tarafından yapılması gereken hususları yerine getirmelidir. Örnek olarak, geziye başlamak için yapılması gerekli olan pasaport, vize, sağlık kontrolü, döviz temini ve gezi boyunca uyulması gereken kurallara uymak yükümlülüğü gösterilebilir⁵⁵. Geziye katılan da üzerine düşen yükümleri yerine getirmemesi halinde yükümlü olacaktır⁵⁶.

İkinci Bölüm

GEZİ SÖZLEŞMESİNİN ÜÇLÜ BORÇ İLİŞKİLERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Genel Olarak

Kural olarak bir borç ilişkisi, yalnızca ilişkinin tarafları arasında hüküm doğurup, üçüncü kişiler hakkında hüküm doğurmaz. Ancak öyle borç ilişkileri vardır ki, taraflar arasındaki bir borç ilişkisi üçüncü kişiler hakkında da etkili olabilmektedir. Bunun tipik örnekleri BK m.111'de düzenlenen Üçüncü kişi lehine sözleşme⁵⁷ ile BK m.110'da düzenlenen Üçüncü kişinin edimini taahhüt⁵⁸. Bunlardan başka alacağın temlik(BK m.162-172) ile borcun nakli(173-181) de üçüncü kişiler üzerinde hukuki sonuç doğuran sözleşmelere örnek teşkil etmektedir.

Borcun nakli ve alacağın temlikini, gezi sözleşmeleri ile yakın bir ilgisi olmadığından değerlendirmeye tabi tutmaya gerek görmüyoruz. Çalışmamızda gezi aracılığı sözleşmesini ve gezi düzenleme sözleşmesini, üçüncü kişi lehine sözleşme ile üçüncü kişinin edimini taahhüt açısından değerlendireceğiz. Değerlendirmeye geçmeden önce üçüncü kişi lehine sözleşme ile üçüncü kişinin edimini taahhüdün ne olduğunu kısaca ortaya koymak yararlı olacaktır.

A. Üçüncü Kişi Lehine Sözleşme

İki tarafın yapmış olduğu bir sözleşmede ifanın üçüncü kişiye yapılmasını kararlaştırmalarına üçüncü kişi lehine sözleşme denir⁵⁹. Bu sözleşmede üç kişi bulunmaktadır. Bunlar; vaadettiren, vaadeden ve (lehdar)üçüncü kişidir. Üçüncü kişi yararına sözleşme vaadettiren ile vaadeden arasında kurulmakta olup, sözleşmeden doğacak alacak hakkından yararlanacak olan üçüncü kişi sözleşmenin yapılmasına taraf olmamıştır. Bu sözleşmede vaadettiren doğrudan doğruya kendi adına hareket etmekte olup, üçüncü kişinin temsilcisi değildir. Ayrıca üçüncü kişi de vaadettirenin temsilcisi değildir. Üçüncü kişinin

⁵⁵ Oktay, Gezi Sözleşmesi,201.

⁵⁶ Sorumluluk hakkında bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi,200-201.

⁵⁷ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Akyol,Ş.: Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, İstanbul 1976, 23vd. ; Eren,F.: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C.II, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, İstanbul 1999, 1129vd. ; Kocayusufpaşaoğlu,N.: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler I, İstanbul 1978, 18-19. ; Tekinay Borçlar Hukuku, 218vd. ,Oğuzman/Öz, 788vd. ; Kocaman,A.B.: Alacağın Temlikinin Benzer Üçlü İlişkiler Karşısındaki Teorik Sınırı Sorunu, Ankara 1989, 99vd. ; Önen,T.: Borçlar Hukuku, Ankara 1995, 83vd.

⁵⁸ Bu konu için bkz. Eren, 141vd. ; Tekinay Borçlar Hukuku, 228vd. ; Oğuzman/Öz, 768vd. ; Önen, 79vd.

⁵⁹ Eren, 1129.

sözleşmeden haberdar olmasına gerek olmadığı gibi, üçüncü kişinin belirli bir kişi olmasına da gerek yoktur. Üçüncü kişinin belirlenebilir olması yeterlidir⁶⁰.

Üçüncü kişi lehine sözleşmeyi ikiye ayrılarak incelenmiştir. Bunlar; eksik üçüncü şahıs lehine sözleşme ve tam üçüncü şahıs lehine sözleşmedir. Eksik üçüncü şahıs lehine sözleşmede(BK m.111/I) alacak hakkı yalnızca vaadettiren lehine doğar. Burada üçüncü kişi yalnızca vaadettiren tarafından kendisine teklif eden ifayı kabul yetkisine sahip olup, borcun ifasını isteme yetkisine sahip değildir⁶¹. Tam üçüncü şahıs lehine sözleşmede(BK m.111/II,III) ise, üçüncü kişi vaad edilen edimin ifasını talep etme yetkisine sahiptir⁶².

B. Üçüncü Kişinin Edimini Taahhüt

BK m.110 hükmüne göre, bir üçüncü kişinin edimini yaptığı sözleşmenin karşı tarafına taahhüt eden kimse, bu edimin yerine getirilmemesi halinde bundan doğan zararı tazminle yükümlüdür. Bu sözleşmede; taahhüt eden(vaadeden), taahhüt edilen(vaadedilen) ve üçüncü kişi bulunur. Bu sözleşmenin tarafları taahhüt eden ile taahhüt edilen olup, üçüncü kişi sözleşmenin tarafı değildir. Bu nedenle taahhüt edilen edimin yerine getirilmemesi nedeniyle üçüncü kişi aleyhine hiçbir talep ve dava hakkı doğmaz. Taahhüt eden sözleşmeyi, üçüncü kişinin temsilcisi sıfatıyla değil, kendi adına yapmaktadır⁶³.

II. Gezi Aracılığı Sözleşmesi

Gezi aracılığı sözleşmesi; hizmeti sağlayacak kişi ile müşteri arasında girerek bir gezi düzenleme sözleşmesi yapma ya da turizm hizmetlerinden birini sağlama üzere yükümlülük altına girilen sözleşmelerdir. Burada bir sonuç sağlama sözü verilmediği gibi, hizmetin olacağına dair bir garanti de verilmemektedir. Gezi aracılığı sözleşmesi iki şekilde yapılabilir: İlk olarak, bir gezi düzenleme sözleşmesinin yapılmasına aracılık edilebilir. İkinci olarak ise, gezi aracı tek bir gezi hizmetini sağlamayı üstlenebilir. Üçlü borç ilişkileri bakımında yapılacak olan incelemeyi bu iki ihtimali göz önüne alarak gerçekleştirmek yararlı olacaktır.

A. Aracılık Halinde

Gezi aracısının müşteri ile gezi düzenleyen arasında aracılık yapması halinde, iki ayrı sözleşme yer almaktadır. Öncelikle müşteri ile turizm acentesi arasında vekalet sözleşmesi vardır. İkinci olarak ise, verilen vekalet çerçevesinde hizmeti yapacak kişi, kuruluş ya da gezi düzenleyen ile turizm acentesinin yapmış olduğu sözleşme söz konusudur.

Gezi aracılığı sözleşmesinin bir tarafında geziye katılan konumundaki müşteri, onun karşısında ise gezi aracılığı hizmetini yerine getiren turizm acentesi yer almaktadır. Bu iki kişi arasında vekalet sözleşmesi olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Öte yandan, bir üçüncü kişi olan gezi düzenleyen ile gezi aracı arasında da bir sözleşme vardır. Bu sözleşme gezi düzenleyenle yapılan sözleşmenin niteliğini açıklarken bahsedildiği gibi, sui generis bir sözleşmedir. Gezi düzenleyenin müşteri ile yaptığı sözleşmede bir sonuç sağlama sözü verilmediğini, hizmetin olacağına dair bir garantinin de verilmediğini⁶⁴ daha önce belirtmiştik. O halde burada gezi aracısının müşteriye karşı bir üçüncü kişinin edimini taahhüt ettiğini de söyleyemeyiz. Üçüncü kişinin edimini taahhütte; taahhüt eden taahhüt edilene

⁶⁰ Eren, 1130.

⁶¹ Eren, 1133-1134.

⁶² Akyol, Tam Üçüncü Şahıs, 23vd. ; Eren, 1134 vd.

⁶³ Bu konu için bkz. Eren, 141vd. ; Tekinay Borçlar Hukuku, 228vd. ; Oğuzman/Öz, 768vd. ; Önen, 79vd.

⁶⁴ Oktay, Gezi Sözleşmesi,12.

üçüncü kişinin bir edimde bulunacağını, üçüncü kişi böyle bir edimde bulunmadığı takdirde bundan doğan zararını tazmin edeceğini taahhüt etmektedir. Ancak gezi aracılığında bir taahhüt söz konusu değildir. Vekalet hükümlerine göre aracının özen, dikkat ve sadakatle davranma yükümlülüğü söz konusudur. Bir sonuç, bir edim taahhüt edilmemektedir. Bu nedenle gezi aracılığı sözleşmesinde üçüncü kişinin edimini taahhüt sözleşmesi yoktur.

Acaba gezi aracısı ile gezi düzenleyen arasındaki sözleşme üçüncü kişi lehine sözleşme olarak kabul edilebilir mi? Burada üçüncü kişi lehine sözleşme de yoktur. Çünkü üçüncü kişi lehine sözleşmede, taraflar aralarında yaptıkları sözleşmede sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişi yararına bir edim kararlaştırılmaktadır. Ancak burada geziye katılan gezi aracısı ile gezi düzenleyen arasındaki sözleşmede üçüncü kişi durumunda değildir. Gezi aracılığı sözleşmesi tellallık ya da vekalet sözleşmesi niteliğinde olduğundan bir temsil ilişkisini içinde barındırmaktadır. Yani gezi aracısı geziye katılan adına bu sözleşmeyi yaptığından, geziye katılan üçüncü kişi değil sözleşmenin tarafıdır. Bu nedenle de gezi aracılığı sözleşmesinde üçüncü kişi yararına sözleşme niteliği de yoktur. O halde gezi aracısının gezi sözleşmesinin yapılmasına aracılık etmesi halinde bir üçlü borç ilişkisi söz konusu olmayacaktır.

B. Turizm Hizmeti Halinde

Gezi aracısı, geziye katılan için aracılık yapabileceği gibi, ona bir turizm hizmetini de sunabilir. Burada tek bir gezi hizmeti söz konusu olduğunda gezi düzenleme sözleşmesi söz konusu olmayacak, gezi aracılığı sözleşmesi söz konusu olacaktır⁶⁵. Burada turizm hizmetini yine gezi aracısı yerine getiriyor olabilir. O zaman üçüncü bir kişi olmadığından geziye katılan ile gezi aracısı arasında ikili bir ilişki söz konusu olacaktır. Ancak gezi aracısı söz konusu gezi hizmetini bizzat kendisi yerine getirmeyip bağımsız hizmet yükümlüleri tarafından yapılmasını sağlayabilir. Bağımsız hizmet yükümlüleri; gezi düzenleyen üstlenmiş olduğu hizmetleri bağımsız olarak yerine getiren kişi ve kuruluşlardır⁶⁶. Bu durumda gezi aracısının geziye katılana üçüncü kişi konumundaki bağımsız hizmet yükümlülerinin edimini taahhüdü söz konusu olacaktır. Yani gezi aracısı vaadeden, geziye katılan lehine vaadedilen, bağımsız hizmet yükümlüleri ise üçüncü kişi konumunda olacaktır. Bu nedenle gezi aracısının bağımsız hizmet yükümlülerinin edimini geziye katılana karşı taahhüt ettiği, bir üçüncü kişinin edimini taahhüt söz konusu olacaktır.

III. Gezi Düzenleme Sözleşmesi

Gezi düzenleme sözleşmesinde, hizmet talebinde bulunan müşteriye tek bir fiyat karşılığında taşıma, konaklama ve geziyle ilgili diğer turizm hizmetleri verilmektedir. Geziyi düzenleyen sayılan bu hizmetleri bizzat yerine getirilebileceği gibi, bağımsız turizm hizmeti yükümlüleri aracılığı ile de yerine getirebilir. Bu hizmetlerin tamamını kendisinin yerine getirmesi halinde geziye katılan ile gezi düzenleyen arasında ikili bir ilişki söz konusu olacaktır. Ancak bu hizmetlerin bağımsız hizmet yükümlülerince yerine getirilmesi halinde üçlü borç ilişkisinin varlığı söz konusu olabilir. Bu nedenle, gezi düzenleyen taahhüt ettiği hizmetlerin bağımsız hizmet yükümlülerince yerine getirilmesi halinde üçlü borç ilişkisinin varlığını araştıracağız.

Geziye katılan ile gezi düzenleyen arasındaki sui generis sözleşmede birden fazla gezi hizmetinin yerine getirileceği taahhüdü söz konusudur. Gezi düzenleyen, gezinin başlangıcından sona erene kadar, söz verdiği şekilde geçeceğini taahhüt etmektedir. Taahhüt

⁶⁵ Oktay, Gezi Sözleşmesi,13.

⁶⁶ Bağımsız hizmet yükümlüleri hakkında bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi,21.

edilen bu hizmetlerin sözleşmenin tarafı olmayan bir üçüncü kişi tarafından yapılacak olması halinde üçlü bir borç ilişkisinin varlığı söz konusu olabilecektir.

A. Üçüncü Kişinin Edimini Taahhüt

BK m.110 hükmüne göre bir üçüncü kişinin edimini sözleşmenin karşı tarafına taahhüt eden kimse, edimin yerine getirilmemesinden kaynaklanan zararı tazminle yükümlüdür. Başkasının edimini taahhütte, sözleşmenin tarafı olan taahhüt eden ve taahhüt edilenden başka bir de üçüncü kişi bulunur. Taahhüt eden taahhüt edilenin temsilcisi sıfatıyla değil, kendi adına yapmaktadır. Konumuza dönecek olursak, gezi düzenleme sözleşmesinde de üç kişi söz konusu olabilir. Gezi düzenleyeni taahhüt eden, geziye katılanı taahhüt edilen kabul edecek olursak bağımsız hizmet yükümlüleri⁶⁷ de üçüncü kişi konumunda olacaktır. Burada da gezi düzenleyen geziye katılanı yaptıkları sözleşmede yer alan hizmetlerin üçüncü kişiler tarafından yerine getirileceğini taahhüt etmektedir. O halde gezi düzenleme sözleşmesinde, hizmetlerin bağımsız hizmet yükümlüleri tarafından yerine getirilmesi halinde, bir üçlü borç ilişkisi olan üçüncü kişinin edimini taahhütten bahsetmek mümkündür. Hatemi de gezi düzenleyen üçüncü şahsın fiilini taahhüt ettiğini ve bu garanti dolayısıyla BK m. 110 hükmüne göre sorumlu olacağını belirtmektedir⁶⁸.

B. Üçüncü Kişi Lehine Akit

Gezi düzenleme sözleşmesinde gezi düzenleyen ile geziye katılan arasındaki ilişkiyi ele aldığımızda üçüncü kişinin fiilini taahhüt olabileceğini ortaya koymuştuk . Olaya bir de geziyi düzenleyen ile gezi hizmetini sunacak olan bağımsız hizmet yükümlüleri arasındaki ilişkiye bakmak yararlı olacaktır. Acaba bağımsız hizmet yükümlüleri ile gezi düzenleyen arasındaki sözleşmede üçüncü kişi lehine akit söz konusu olabilir mi? Bu sözleşmede gezi düzenleyen bağımsız hizmet yükümlüleri ile yaptığı anlaşmada ifanın üçüncü kişi konumundaki müşterilerine(geziye katılan) yapılmasını istemektedir. Yani gezi düzenleyen vaadettiren, bağımsız hizmet yükümlüsü vaadeden, müşteri ise lehdar yani üçüncü kişidir. Gezi düzenleyen bu sözleşmeyi yaptığı sırada üçüncü kişi olan müşteriler belli olmayabilir. Ancak zaten üçüncü kişi lehine sözleşmede üçüncü kişinin belirli olması şart değildir, belirlenebilir olması yeterlidir. Müşteri de belirlenebileceğinden lehine sözleşme yapılan üçüncü kişi kabul edilebilir. O halde gezi düzenleme sözleşmesinde gezi düzenleyen ile bağımsız hizmet yükümlüleri arasındaki sözleşmenin üçüncü kişi lehine sözleşme olması mümkündür.

Gezi düzenleyen ile bağımsız hizmet yükümlüleri arasında üçüncü kişi lehine sözleşmenin varlığı halinde hangi tip üçüncü kişi lehine sözleşme olduğunu ortaya koymak gerekecektir. Bunun için de üçüncü kişi konumundaki müşterinin bağımsız hizmet yükümlülerinden hizmetin ifasını talep hakkına sahip olup olmadığını tespiti gerekecektir. Müşterinin bağımsız hizmet yükümlülerinden bağımsız talep hakkının olup olmadığı, gezi düzenleyen ile bağımsız hizmet yükümlüsü arasındaki sözleşmedeki hükümlere göre belirlenecektir. Bu konuda doktrinde farklı görüşler olmakla birlikte⁶⁹, gezi düzenleyen hizmet yükümlüleri ile yaptığı sözleşmeden doğacak alacak hakkının müşteriye(geziye katılan) tanınması sözleşmenin niteliğine uygun düşecektir⁷⁰. Yani geziye katılan bağımsız hizmet yükümlülerinden edimin yerine getirilmesini talep hakkına sahiptir. Bu nedenle de gezi

⁶⁷ Bağımsız hizmet yükümlüleri hakkında bkz. Oktay, Gezi Sözleşmesi,21.

⁶⁸ Hatemi/Ser ozan/Arpacı, 515-516.

⁶⁹ Doktrindeki farklı görüşler için bkz. Oktay, 89 vd.

⁷⁰ Oktay, 91.

düzenleyen ile bağımsız hizmet yükümlüleri arasında tam üçüncü şahıs lehine(geziye katılan) sözleşmenin varlığının kabulü gerekir⁷¹.

BİBLİYOGRAFYA*

⁷¹ Oktay, 90-93.

- Akyol,Ş. : Alacaklının Verdiği Üçüncü Şahsın İfayı Kendi Adına Talep Yetkisi, İstanbul 1981.
- Akyol,Ş. : Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, İstanbul 1976(Tam Üçüncü Şahıs).
- Aral, F. : Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, B.2, Ankara 1999.
- Arık, K.F. : “Başkasının Fiilini Taahhüt veya Garanti Mukavelesi”, SBFD, C.X,1995.
- Bahtiyar,M. : “Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicilerin Korunması”, Yargıtay Dergisi, 1996,C.XII, S.1-2, s.76vd.
- Bartl,H. : Zum Stand des Reiserecht, NJW 1983, s.1093.
- Eren,F. : Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C.II, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, İstanbul 1999.
- Hatemi,H. : Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1999
- Hatemi,H./ Serozan,R./Arpacı,A.: Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1982.
- Kocaman,A.B. : Alacağın Temlikinin Benzer Üçlü İlişkiler Karşısındaki Teorik Sınırı Sorunu, Ankara 1989.
- Kocayusufoğlu,N. : Borçlar Hukuku, Genel Hükümler I, İstanbul 1978,
- Kuntalp, E. : Karışık Muhtevalı Akit, Ankara 1971.
- Oğuzman,K./Öz,T. : Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, İstanbul 1998.
- Oktay, S. : Gezi Sözleşmesi, İstanbul 1997,(Gezi Sözleşmesi)
- Oktay,S. : “Uzun Süreli Sözleşmelerin Geçerliliği ve Sona Erme Düzeni” İHFM,C.LV,S.3, 1997, s.210vd.
- Serozan,R. : “Turistik Gezi Sözleşmeleri”, Yargı Dergisi, 1980, S.49,s.21.(Turistik Gezi)
- Serozan,R. : Edim Yükümlerinden Bağımsız Borç İlişkisi, İstanbul 1968.
- Tandoğan, H. : Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C.I/1, B.5, Ankara 1985,
- Tekinay,S./Akman,S./Burcuoğlu,H./Altop,A.: Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler,

* Yazarların soyadları esas alınarak sıralama yapılmıştır. Birden fazla eserine başvurulmuş yazarların eser adları parantez içinde kısaltılarak gösterilmiştir.

Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş B.7, İstanbul 1993.

İÇİNDEKİLER

I.	GİRİŞ	1
II.	GENEL OLARAK GEZİ SÖZLEŞMELERİ	1
A.	GEZİ DÜZENLEME SÖZLEŞMESİ	1
B.	GEZİ ARACILIĞI SÖZLEŞMESİ	2
III.	SÖZLEŞMELERİN HUKUKİ NİTELİĞİ	2
A.	GEZİ ARACILIĞI SÖZLEŞMESİ	2
B.	GEZİ DÜZENLEME SÖZLEŞMESİ	3
	1. <i>Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması</i>	3
	a. Vekalet Sözleşmesi İle Karşılaştırılması	3
	b. Hizmet Sözleşmesi İle Karşılaştırılması	4
	c. Eser Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	4
	2. <i>Hukuki Niteliği</i>	5
IV.	SÖZLEŞMELERİN TARAFLARI VE TARAFLARIN BORÇLARI	7
A.	GEZİ ARACILIĞI SÖZLEŞMESİNDE	7
B.	GEZİ DÜZENLEME SÖZLEŞMESİNDE	7
	1. <i>Gezi Düzenleyenin Borçları</i>	8
	2. <i>Geziye Katılanın Borçları</i>	8
I.	GENEL OLARAK	9
A.	ÜÇÜNCÜ KİŞİ LEHİNE SÖZLEŞME	9

B.	ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN EDİMİNİ TAAHHÜT	10
II.	GEZİ ARACILIĞI SÖZLEŞMESİ	10
A.	ARACILIK HALİNDE	10
B.	TURİZM HİZMETİ HALİNDE	11
III.	GEZİ DÜZENLEME SÖZLEŞMESİ	11
A.	ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN EDİMİNİ TAAHHÜT	12
B.	ÜÇÜNCÜ KİŞİ LEHİNE AKİT	12